

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 30824082-610 - **16571443**
Konu : Yazılı Soru Önergeleri

26 Ağustos 2026

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:
-Dosya (1 Takım)

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
SAYIN İSKENDER BAYHAN'IN
TBMM 7/40794 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI

7/40794 6K 113

SORULAR

İstanbul, tüm bilimsel raporların ve uzman görüşlerinin açık biçimde ortaya koyduğu üzere, yaklaşan büyük bir depremin yüksek yıkım riski altında bulunan, ülkenin nüfus yoğunluğu açısından en büyük kentidir. 23 Nisan 2025'te Marmara Denizi'nde yaşanan sarsıntılar önemli bir uyarı düzeyindedir.

Yapılan bilimsel çalışmalar ve meslek odalarının verilerine göre, 2012'den bu yana riskli yapıların yalnızca %10'u dönüştürülebilmiş, milyonlarca yapı hâlen yıkılma tehdidiyle karşı karşıya bırakılmıştır.. Buna rağmen saray iktidarının yıllardır izlediği politikalar, deprem riskini azaltmak bir yana, bu riski sistematik biçimde büyötmektedir.

Bir yandan Kanal İstanbul gibi nüfus, yapılaşma ve rant baskısını artıran "çılgın projeler" ısrarla gündemde tutulmakta; İstanbul'un su kaynakları, tarım alanları ve ekolojik koridorları geri dönölmez biçimde tehdit edilmektedir. Diğer yandan imar afları, rezerv alan uygulamaları ve denetimsiz yapılaşma, milyonlarca yurttaşı doğrudan ölüm riskiyle karşı karşıya bırakmaktadır.

Tüm bunlar yetmezmiş gibi, İstanbul'da deprem riskinin azaltılması, bilimsel planlama ve kamusal hazırlık alanlarında fiilen görev yapan İstanbul Büyükşehir Belediyesi yöneticilerinden Mahir Polat (İBB Genel Sekreter Yardımcısı), Buğra Gökçe (İstanbul Planlama Ajansı Başkanı), Tayfun Kahraman ve Gürkan Akgün; İstanbul'un deprem hazırlığı, planlama ve risk azaltma çalışmalarında aktif sorumluluk üstlenmiş olmalarına rağmen görevlerinden el çektilirilmiş, tutuklanmış ve bu durum kamusal afet hazırlığını ağır biçimde sekteye uğratmıştır.

Bir yandan milyonlarca İstanbullunun yaşadığı konut alanlarında kamusal bir deprem güvenliği politikası uygulanmazken, diğer yandan sanayi alanları için "taşınma", "güvenli bölge", "üretim sürekliliği" gibi başlıkların öncelikli gündem hâline gelmesi; iktidarın insan hayatından çok sermaye birikimini öncelediğini ortaya koymaktadır.

Bu tablo, iktidarın halkın can güvenliğine değil; sermayenin ve rant projelerinin çıkarlarına göre şekillendiğini göstermektedir.

Bu bağlamda;

- 1)Bakanlığınız, İstanbul'da yaşanabilecek büyük bir depremde izlediğiniz politikalara bağlı olarak yaşanacak can ve mal kayıplarının alınmayan önlemler nedeniyle siyasi ve idari sorumluluğunu bugünden kabul etmekte midir?
- 2)İstanbul'da beklenen büyük deprem için Bakanlığınızın son 10 yıl içinde fiilen hayata geçirdiği önlemler nelerdir? Bu süre zarfında kaç konut güçlendirilmiş veya yenilenmiştir? Bu çalışmaların ilçelere göre dağılımı nedir?
- 3)İstanbul İl Afet Risk Azaltma Planı (İRAP) kapsamında ilan edilen yüzlerce eylemden kaç tanesi gerçekten uygulanmıştır? Uygulanmayan eylemler için kimler sorumludur?
- 4)Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (UDSEP) kapsamında 2017 yılına kadar tamamlanması gereken bina envanteri çalışmaları, aradan geçen yıllara rağmen neden hâlâ yöntem bazında dahi netleştirilip sonuçlandırılmamıştır?
- 5)İmar affı ve yapı kayıt belgesi uygulamalarının, depremde can kaybını artıracak yönündeki uyarılara

- rağmen bu politikalar neden sürdürülmüştür? Bu tercihin doğuracağı sonuçlara ilişkin Bakanlığınız bir sorumluluk üstlenmekte midir?
- 6)Mühendislik hizmeti almamış kaçak yapılara yasal güvence sağlayarak can kaybı riskini artıran imar atlarının anayasal düzeyde yasaklanmasına yönelik bir mevzuat çalışmanız bulunmakta mıdır?
- 7)İstanbul'da son imar affından yararlanan binaların deprem güvenliği açısından denetlenmesi ve riskli olduğu tespit edilenlerin tasfiyesi için somut bir takvim belirlenmiş midir?
- 8)Kanal İstanbul başta olmak üzere, İstanbul'un deprem riskini, nüfus yoğunluğunu ve su güvensizliğini artıracak bilimsel raporlarla ortaya konmuş projelerde neden ısrar edilmektedir?
- 9)"Rezerv yapı alanı" düzenlemeleri kapsamında, İstanbul'un içme suyu havzalarının ve stratejik yeşil alanlarının yapılaşmaya açılmasının afet riskini artıracak uyarıları neden dikkate alınmamaktadır?
- 10)İstanbul'da kentsel dönüşüm projelerinin neden deprem riskinin en yüksek olduğu bölgeler yerine ağırlıklı olarak rant değeri yüksek bölgelerde yoğunlaştığına dair bir inceleme yapılmış mıdır?
- 11)İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesinde deprem riskini azaltmaya yönelik çalışan Mahir Polat ve Buğra Gökçe, Gürkan Akgün gibi yöneticilerin tutuklanmasının yürütülen deprem hazırlık projelerine ve bilimsel planlama süreçlerine verdiği zarara ilişkin Bakanlığınızın bir değerlendirmesi var mıdır?
- 12)İktidarın, İstanbul'da deprem güvenliği konusunda yerel yönetimlerle iş birliği yapmak yerine, bu çalışmaları fiilen durma noktasına getiren müdahalelerde bulunmasının gerekçesi nedir?
- 13)Organize Sanayi Bölgeleri, büyük sermaye yatırımları ve üretim sürekliliği için özel planlar yapılırken, İstanbul halkının yaşadığı konut alanları için neden kamusal güvenlik politikaları uygulanmamaktadır?
- 14)Yapı denetim sisteminin ticari bir modelden arındırılarak, proje denetimi ile uygulama denetiminin birbirinden ayrıldığı, meslek odalarının sürece etkin katılımını sağlayan kamusal bir denetim modeline ne zaman geçilecektir?
- 15)Yapı üretimindeki hataları en aza indirmek amacıyla, "her şantiyeye bir şantiye şefi" ve bu şeflerin şantiyelerde "tam zamanlı" olarak çalışması zorunluluğu getirilecek midir?
- 16)İnşaat mühendisliğinde sadece diploma sahibi olmayı değil, bilgi ve deneyimi esas alan "Yetkin Mühendislik" sisteminin 3458 sayılı Kanun'da yapılacak değişikliklerle yasal zemine kavuşturulması sağlanacak mıdır?
- 17)İnşaat mühendislerinin hukuki güvencesini sağlamak ve görevlerini ifa ederken sorumluluk risklerini dengelemek amacıyla "Mesleki Sorumluluk Sigortası"nın tüm proje müellifleri ve denetçiler için zorunlu hâle getirilmesi planlanmakta mıdır?
- 18)İstanbul'daki deprem toplanma ve geçici barınma alanlarının imara açılmasına son verilecek midir? Mevcut alanların su, enerji ve hijyen altyapısıyla donatılması için ayrılan bütçe ne kadardır?
- 19)Olası bir afet durumunda stratejik tahliye ve ikmal üsleri konumunda olan Atatürk Havalimanı, Haydarpaşa ve Sirkeci Garları altyapısının kullanıma hazır hâlde tutulması sağlanacak mıdır?
- 20)Birinci derece acil ulaşım yolları üzerindeki otopark uygulamaları sonlandırılarak, bu güzergâhların afet anında müdahale için daima açık tutulması sağlanacak mıdır?
- 21)Acil ulaşım yolları üzerindeki köprü, viyadük, üst geçit ve benzeri yapıların deprem performansları tespit edilmiş midir? Analiz ve güçlendirme planı bir programa bağlanmış mıdır?
- 22)Afet sonrası çevre ve halk sağlığını tehdit edebilecek kontrolsüz yıkıntı dökümlerini engellemek adına kapsamlı bir "Enkaz Yönetimi Eylem Planı" hazırlanmış mıdır?
- 23)Tüm yapıların deprem riskini içeren ve her yurttaşın erişimine açık olan merkezi bir "Dijital Yapı Veri Tabanı" veya "Bina Kimlik Sistemi" tüm İstanbul genelinde ne zaman hayata geçirilecektir?

CEVAPLAR

3194 sayılı İmar Kanunu'na eklenen Geçici 16 ncı madde ile yürürlüğe konulan İmar Barışı düzenlemesi, ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapıların kayıt altına alınması ve süreç içerisinde bu yapıların Kentsel Dönüşüme tabi tutulması maksadıyla yürürlüğe konulmuştur. Bu kapsamda, söz konusu Geçici 16

ncı madde ile ruhsat veya ruhsat ve eklerine aykırı yapıları için Yapı Kayıt Belgesi alan yapı maliklerine tanınan haklar yapının yeniden yapılmasına veya kentsel dönüşüm uygulamasına kadar geçerli olduğundan, diğer bir ifadeyle geçici nitelikte olduğundan burada bir imar affından söz edilmesi mümkün değildir. Nitekim, söz konusu Geçici 16 ncı maddenin (10) uncu fıkrasında, *"Yapı Kayıt Belgesi, yapının yeniden yapılmasına veya kentsel dönüşüm uygulamasına kadar geçerlidir. Yapı Kayıt Belgesi düzenlenen yapıların yenilenmesi durumunda yürürlükte olan imar mevzuatı hükümleri uygulanır...."* hükmüne yer verilmek suretiyle yapı maliklerine sağlanan hakların geçici olduğu ve bu yapıların yenilenmesi durumunda yürürlükte olan imar mevzuatı hükümlerinin uygulanacağı, yani sağlanan hakların kazanılmış hak teşkil etmeyeceği açıkça hükme bağlanmıştır.

Öte yandan, İmar Barışı düzenlemesi ile imar mevzuatına aykırı veya kaçak yapı statüsündeki yapıların kayıt altına alınması amaçlandığından, Yapı Kayıt Belgesi almış olan yapıların depreme dayanıklı olup olmadığına ilişkin incelemeler, bu kayıtların da göz önünde bulundurulması suretiyle yürütülen (veya yürütülecek olan) kentsel dönüşüm çalışmaları kapsamında yapılmakta ve riskli olduğu tespit edilen binaların dönüşümü sağlanmaktadır. Zira, İmar barışı düzenlemesi, sadece imar mevzuatına aykırılık sebebiyle 3194 sayılı Kanun uyarınca verilen cezaların iptalini sağlamakta olup, can ve mal güvenliği riski taşıdığı düşünülen yapılar hakkında ilgili mevzuat hükümleri uyarınca inceleme yapılmasına ve işlem tesis edilmesine engel teşkil etmemektedir.

Diğer yandan 02/02/2024 tarih ve 8189 sayı ile imzalanan, 23/02/2024 tarihli ve 32469 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Cumhurbaşkanı Kararı ile İstanbul ilinde yürütülecek kentsel dönüşüm uygulamaları kapsamında parseldeki gerçek ve tüzel kişilere hibe, kredi ve tahliye desteğini kapsayan yarısı bizden kampanyası adıyla kamuoyuna duyurulan *"yapım için yardım"* verilmesine ilişkin Usul ve Esaslar belirlenmiştir. 30/04/2025 tarih ve 9768 sayı ile imzalanan Cumhurbaşkanı Kararı ile hak sahiplerine verilebilecek hibe ve kredi bedelleri bir konut için 875.000 TL'ye kadar hibe, 875.000 TL'ye kadar kredi, bir işyeri için 437.500 TL'ye kadar hibe, 437.500 TL'ye kadar kredi, diğer her bir konut için 1.750.000 TL'ye ve diğer her bir işyeri için de 875.000 TL'ye kadar kredi olmak üzere güncellenmiştir.

Ayrıca pilot olarak belirlenen İstanbul, İzmir, Manisa, Kahramanmaraş, Kocaeli, Sakarya ve Tekirdağ illerinde deprem riskini bertaraf etmek amacıyla İklim ve Afetlere Dayanıklı Şehirler Projesi kapsamında riskli yapı hak sahiplerine bir bağımsız bölüm için 3 milyon liraya kadar kredi desteği sağlanmaktadır. Kredi vade süresi azami 180 ay ve aylık faiz oranı %0,69 dur. Kredi geri ödemesi 1 yıl sonra başlamaktadır. Ekim 2028'e kadar devam edecek şekilde planlanan projede başvurular E-devlet üzerinden alınmaktadır. Belirli gruplar için faiz indirimleri sağlanan projede ilk ve tek konuta sahip olanlar, düşük gelir grubundaki vatandaşlar ve enerji verimli binalar bu avantajlardan yararlanabilmektedir. Her bir kriter için uygulanabilen 0,25 puanlık indirimlerle faiz oranı %0,61 seviyesine kadar düşebilmektedir.

13/8/2001 tarihinden itibaren 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun 19 pilot ilde uygulamaya konulmuştur. Kanunun uygulaması 1/1/2011 tarihinden itibaren ise 81 il geneline yayılmıştır.

Yapı denetim sisteminin kamusal denetimden arındırılarak ticari hale getirilmesi gibi bir durum söz konusu olmayıp, 2001 yılı öncesinde yapılar dörtlü TUS (Teknik Uygulama Sorumluluğu) da dediğimiz fenni mesullük sistemiyle denetlenmekteydi. 2001 yılında yapılan değişiklikle bu yapıların şahıslar eliyle değil Bakanlığımızdan izin belgesi almış yapı denetimi faaliyeti dışında başkaca bir ticari faaliyette bulunamayan ve bünyesinde en az beş yıllık mesleki deneyime sahip denetçi mimar ve mühendisleri barındıran kurumsal firmalarca denetlenmesi sağlanmıştır.

Yapı denetim kuruluşlarının görev ve sorumlulukları 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun 2 nci maddesi ile Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliğinin 5 inci maddesi hükümleri başta olmak üzere ilgili mevzuatta açıklanmış olup, yapı denetim kuruluşları söz konusu görev ve sorumluluklarını eksiksiz yerine getirmekle yükümlüdür.

Buna göre yapı denetim kuruluşları, proje müelliflerince hazırlanan uygulama projelerinin ve hesaplarının, mühendislik ve mimarlık proje düzenleme esaslarına, imar planına, imar yönetmeliklerine ve diğer mevzuata, şartname ve standartlara göre kontrol ederek uygunluk görüşü vermek ve inşa aşamasının da ruhsat ve eki onaylı projeler ile mevzuata ve standartlara uygun olarak denetlenmesinden sorumludur.

4708 sayılı Kanun kapsamında faaliyet gösteren yapı denetim kuruluşlarının başkaca hiçbir ticari faaliyette bulunması mümkün olmayıp bu kuruluşların münhasıran yapı denetim faaliyetinde bulunması gerekmektedir.

Denetim sisteminde önemli olan unsur; proje denetimi ile uygulama denetiminin birbirinden ayrılmasından çok projeyi üreten kişiler ile bu denetimi yapan kişilerin birbirinden farklı olması hususudur. Söz konusu denetimin objektif ve etkin bir şekilde yürütülmesi için üreten ile denetimi yapan kişilerin farklı olması gerekir ki bu husus zaten 4708 sayılı Kanun ile getirilen düzenlemeler ile teminat altına alınmıştır.

23/6/2021 tarihinden itibaren 4708 sayılı Kanun kapsamında iş bitirme aşamasına gelen yapılara Bakanlığımızca Bina Kimlik Sertifikası asılmaktadır. 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanuna 10/6/2022 tarih ve 7410 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle eklenerek 15/6/2022 tarihinde yürürlüğe giren Ek 1 nci madde uyarınca deprem riski altında bulunan ülkemizde, projesine uygun olarak yapımı tamamlanan binalara vatandaş eli ile gerçekleştirilen yapısal müdahalelerin tespit edilerek gerekli önlemlerin alınabilmesi için Bina Kimlik Sertifikası asılan bu yapılar sertifika asıldıktan sonra beşer yıllık ara ile Bakanlığımızca elektronik ortamda belirlenen yapı denetim kuruluşlarınca periyodik olarak denetlenecektir.